

Marta Lampart
Kancelaria Radcy Prawnego

PRAWO AUTORSKIE. ABC TWÓRCY I NABYWICY PRAW

(e-book)

Wiele osób tworzy utwory, ale nie zdaje sobie sprawy jakie prawa mogą mieć do stworzonego przez siebie dzieła. Podobnie, osoby, które korzystają z utworów, nie zawsze wiedzą, że ich działanie może w pewnych wypadkach prowadzić do naruszenia praw autorskich twórcy.

CO TO JEST UTWÓR?

Definicję utworu można odnaleźć w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 1994 r. (w art. 1).

Utwór to każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.

Przedmiotem prawa autorskiego są w szczególności utwory wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi, plastyczne, fotograficzne, lutnicze, wzornictwa przemysłowego, architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne, muzyczne i słowno-muzyczne, sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne, audiowizualne, w tym filmowe.

Dziełem w rozumieniu prawa autorskiego mogą być więc np. utwory muzyczne, fotografie, filmy, czy programy komputerowe. Utworami mogą być też twórcze bazy danych, niezależnie od ochrony wynikającej z ustawy o ochronie baz danych.

Istotne jest, aby **dzieło** stanowiło przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze. Istnieje dość pokaźna liczba orzeczeń sądowych wyjaśniających jakie utwory mogą zostać uznane za dzieło w rozumieniu prawa autorskiego.

Nie można jednak tracić z pola widzenia tego, że orzeczenia te dotyczą konkretnego stanu faktycznego, więc każdy przypadek powinien podlegać nowej interpretacji. Ważna jest zawsze samodzielna twórczość, która stanowi punkt wyjścia dla określenia kto stworzył utwór oraz jakie prawa przysługują twórcy utworu.

CO NIE STANOWI UTWORU?

Ochroną prawa autorskiego nie są objęte odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne.

Ponadto, **nie stanowią** przedmiotu prawa autorskiego:

- akty normatywne lub ich urzędowe projekty,
- urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole,
- opublikowane opisy patentowe lub ochronne,
- proste informacje prasowe.

JAKICH FORMALNOŚCI NALEŻY DOCHOWAĆ DLA PRYZNANIA OCHRONY Z PRAWA AUTORSKIEGO

Właściwie nie istnieją żadne „formalności”. Utworu nie trzeba zgłaszać do jakiegokolwiek urzędu. Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną. Natomiast ochrona przysługuje twórcy **niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności**.

Nie ma też żadnego rejestru utworów. Nie trzeba dokonywać zgłoszenia w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej. W rejestrach tego urzędu nie istnieje lista utworów prowadzona na potrzeby ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wzory przemysłowe mogą stanowić także dzieło w świetle przepisów prawa autorskiego, ale wpisywane są jednak w rejestrze wzorów przemysłowych.

JAKIE PRAWA AUTORSKIE PRZYSŁUGUJĄ TWÓRCY?

Osoba, która stworzyła utwór, tj. twórca, ma prawa autorskie osobiste i majątkowe do niego. Gdy ustawa nie stanowi inaczej, twórcy przysługują prawa autorskie w takim zakresie jak określono poniżej (wyjątki istnieją np. w przypadku programów komputerowych).

Te pierwsze – **autorskie prawa osobiste** – chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem.

W szczególności są to prawo do:

- autorstwa utworu,
- oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępnienia go anonimowo,
- nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania,
- decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności,
- nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.

Prawa osobiste trwają wiecznie. Nie mogą zostać przeniesione na inne osoby. Wszelkie postanowienia o ich przeniesieniu są sprzeczne z ustawą.

Z kolei **autorskie prawa majątkowe** oznaczają dla twórcy wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

Te prawa ograniczone są czasowo – co do zasady gasną z upływem **70 lat** od śmierci twórcy (w przypadku kilku twórców okres ten liczy się od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych).

Autorskie prawa majątkowe można przenieść na inne osoby albo mogą być przedmiotem umowy o korzystanie z utworu (tzw. licencji).

Spisanie umowy o odpowiedniej treści pozwoli na jasne określenie istotnych postanowień umowy oraz przy odpowiedniej konstrukcji pozwoli na wyeliminowanie zbędnych wątpliwości, które mogą pojawić się w trakcie wykonywania umowy.

CO OZNACZAJĄ PRAWA ZALEŻNE?

Oprócz autorskich praw osobistych i autorskich praw majątkowych twórca decyduje także o prawach zależnych.

Każdy może stworzyć **opracowanie** utworu, tj. na przykład tłumaczenie, przeróbkę, adaptację (wyjątek istnieje przy twórczych bazach danych, zezwolenie twórcy jest wtedy konieczne także na sporządzenie opracowania). Jednak **rozporządzanie i korzystanie z opracowania** zależy od zezwolenia twórcy utworu pierwotnego. Inaczej jest w sytuacji, gdy autorskie prawa majątkowe do utworu wygasły.

Należy zwrócić uwagę, że samo przeniesienie praw majątkowych autorskich w drodze umowy nie jest wystarczające dla zabezpieczenia interesów nabywcy. Co do zasady bowiem twórca zachowuje wyłączone **prawo** zezwalania na wykonywanie zależnego prawa autorskiego, mimo że w umowie postanowiono o przeniesieniu całości autorskich praw majątkowych.

CZY TRZEBA MIEĆ ZGODĘ TWÓRCY NA KORZYSTANIE Z UTWORU?

W zasadzie nie zawsze. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych wprowadziła m.in. przepisy dotyczące tzw. **dozwolonego użytku** chronionych utworów, czy dozwolonego użytku na rzecz beneficjentów.

O tym ostatnim możesz przeczytać w jednym z ostatnich wpisów na blogu pt. [Ułatwienia dla osób niewidomych lub z innymi niepełnosprawnościami](#).

Więcej na ten temat zostanie napisane w osobnym wpisie.

CZY UTWORY ZAMIESZCZONE W INTERNECIE OBJĘTE SĄ OCHRONĄ PRAWA AUTORSKIEGO?

Tak, w większości przypadków korzystają z ochrony jaką daje prawo autorskie. Nie ma znaczenia czy utwór nadaje się tylko do eksploatacji w Internecie. Również utwór stworzony na takie potrzeby może być chroniony prawem autorskim. Tak jest przykładowo w przypadku layoutu strony internetowej, utworu dostępnego w formacie cyfrowym.

Wiemy, że określenie, czy dane dzieło stanowi utwór w rozumieniu prawa autorskiego może być problematyczne. To samo dotyczy odpowiedniego zredagowania umowy przenoszącej prawa majątkowe autorskie, czy umowy licencyjnej.

Wiemy też, że nierzadko umowy tworzone są na podstawie wzorów dostępnych w Internecie. Często nie są to wzory dostosowane do konkretnego stanu faktycznego, więc skorzystanie z ogólnego wzoru, bez uwzględnienia istotnych zagadnień dla obu stron, może powodować niepotrzebne problemy prawne.

W przypadku wątpliwości i konieczności pomocy prawnej zapraszamy do kontaktu. Posiadamy praktyczne doświadczenie i wiedzę w tym zakresie.

Wiemy także, że trafiłeś na ten wpis poprzez wpisanie odpowiedniego zapytania w wyszukiwarce internetowej. Wkrótce zamieścimy na blogu więcej wpisów z dziedziny prawa autorskiego. Nie zapomnij więc odwiedzić naszej strony w przyszłości.

Zobacz więcej wpisów na naszej stronie internetowej:

<https://www.mlampart-kancelaria.pl>

KONTAKT:

Marta Lampart Kancelaria Radcy Prawnego

ul. Gęsia 8 pok. 106, 31-535 Kraków

e-mail: biuro@mlampart-kancelaria.pl

tel.: +48 606 892 386

Radca prawny, Marta Lampart – specjalizuje się m.in. w prawie cywilnym, prawie autorskim, prawie własności przemysłowej (w tym wzory przemysłowe i znaki towarowe), prawie prasowym, prawie internetu, prawie rodzinnym, prawie gospodarczym, prawie upadłościowym oraz prawie pracy.

stan prawny: kwiecień 2019 r.